หนังสือเรียน

วรรณกรรมไทยร่วมสมัย

泰国文学作品选读

（修订版）

林秀梅　罗奕原 编

广东外语外贸大学泰语教研室

二〇〇四年七月

สารบัญ

บทนำ เรื่องสั้น 1

เรื่องสั้น

มอม 22

ประวัติของผู้เขียน

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช..35

บทวิจารณ์

"มอม"ของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช..37

เรื่องสั้น

ขาซ้ายของแม่ 43

ครอบครัวกลางถนน 50

ประวัติของผู้เขียน

ศิลา โคมฉาย..49

เรื่องสั้น

เมืองหลวง 56

ประวัติของผู้เขียน

วาณิช จรุงกิจอนันต์..65

บทวิจารณ์

ครอบครัวกลางถนน : ความเจ็บปวดของคนเมือง 66

ชีวิตต้องสู้ของคนเมืองหลวง..70

ปากชนชั้นกลาง ตาเมืองหลวงและหัวใจมนุษย์ในงานวรรณศิลป์..73

จาก"เมืองหลวง"ถึง"ครอบครัวกลางถนน" 76

เรื่องสั้น

บ้านเราอยู่ในนี้...ซอยเดียวกัน 81

บทวิจารณ์

ซอยเดียวกัน-ซอยนี้มีทุกรส 89

เรื่องสั้น

เด็กหัวขี้เลื่อยกับกระดาษห่อหนังสือ 92

บทวิจารณ์

เด็กหัวขี้เลื่อยกับกระดาษห่อหนังสือการวิจารณ์แนวภาษาศาสตร์ 97

เรื่องสั้น

เพื่อนร่วมทาง 108

ประวัติของผู้เขียน

อัญชัน 119

บทวิจารณ์

"อัญมณีแห่งชีวิต"จริตทางวรรณศิลป์กับพันธกิจทางวรรณกรรม 120

เรื่องสั้น

ชาวไร่เบี้ย 123

ชาวนาและนายห้าง 129

ประวัติของผู้เขียน

ลาว คำหอม 138

บทวิจารณ์

คำพูดและความเงียบใน*ฟ้าบ่กั้น* 140

เรื่อง ชาวนาและนายห้าง 145

เรื่องสั้น

ก่อกองทราย 150

ความตายในเดือนตุลาคม 156

ประวัติของผู้เขียน

ไพฑูรย์ ธัญญา..169

บทวิจารณ์

ภาษากวีในนวนิยาย 170

ตุลาคม ทศวรรษใหม่ของไพฑูรย์ ธัญญา 172

เรื่องสั้น

จำปูน.. 178

ประวัติของผู้เขียน

เทพ มหาเปารยะ. 193

บทวิจารณ์

มุมมองกับการศึกษาวรรณกรรมไทย 196

เรื่องสั้น

หนาวเข้าไปในหัวใจ 198

ประวัติของผู้เขียน

สุวรรณี สุคนธา 204

เรื่องสั้น

ตึกกรอสส์ 207

ประวัติของผู้เขียน

อ. อุดากร. 216

เรื่องสั้น

พลเมืองดี 219

ประวัติของผู้เขียน

ดอกไม้สด 235

เรื่องสั้น

๑. กำเนิดและวิวัฒนาการเรื่องสั้นของไทย

เรื่องสั้นของไทยน่าจะมีพัฒนาการมาจากงานเขียนประเภทนิทานแต่เดิม โดยเฉพาะนิทานที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และวารสารรุ่นแรก ๆ ของไทย เช่น หนังสือบางกอกรีคอร์ดเดอร์ - ดรุโณวาทและวชิรญาณวิเศษ ทั้งนี้เพราะนิทานที่ลงพิมพ์ในหนังสือเหล่านี้มีลักษณะทางองค์--ประกอบของเรื่องใกล้เคียงกับองค์ประกอบของเรื่องสั้นมาก กล่าวคือ มีแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศเหมือนกัน ขณะเดียวกันเรื่องสั้นของไทย ก็คงจะได้รับแบบอย่างการเขียนเรื่องสั้นมาจากตะวันตกด้วย เรื่องสั้นของไทยจึงมีลักษณะบางประการแตกต่างไปจากนิทานของไทยแต่เดิม เช่น มีโครงเรื่อง เนื้อหา ฉาก บรรยากาศ บทสนทนาและตัวละคร**สมจริง**ต่างไปจากนิทานของไทยที่เป็นเรื่องสมมุติ **มีแก่นเรื่อง**ที่สะท้อนปัญหาสังคมหรือแสดงความคิดของผู้แต่งที่กว้างขวางกว่าขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังเป็นการสื่อสารความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านโดยตรงโดยผู้อ่านวิเคราะห์เอาเองจากเนื้อเรื่อง เพราะผู้เขียนมิได้สรุปความคิดไว้ให้ในตอนท้ายของเรื่องอย่างนิทานของเก่า เป็นต้น

สำหรับเรื่องสั้นเรื่องแรกของไทยนั้น สุดารัตน์ เสรีวัฒน์ ได้สรุปผลการการวิจัยว่า คือ เรื่อง"พระเปียให้ทานธรรม" ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณวิเศษ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓๓ วันที่ ๒ เดือน ๗แรม ๘ ค่ำ ปีกุน นพศก ๑๒๔๙ (พ.ศ. ๒๔๓๐) เพราะเป็นเรื่องที่มีเนื้อเรื่องจบลงอย่างสมบูรณ์ และมีองค์ประกอบของเรื่องสั้นครบถ้วน กล่าวคือมี **แก่นเรื่อง**แสดงความอวดดีอวดเก่งและความพาลของพระรูปหนึ่ง แล้วกำหนด **โครงเรื่อง** ให้พระรูปนี้อวดจะเทศน์ธรรมวัตร ทั้ง ๆ ที่อ่านหนังสือไม่ใคร่จะคล่อง แต่เมื่อเริ่มเทศน์แล้วติดตะกุกตะกักก็เลยหันไปวุ่นวายกับสัปปุรุษและพวกทายก และในที่สุดก็เลยพาลไม่เทศน์เสียเลย นอกจากนี้ **ตัวละคร** ก็เป็นตัวละครที่สมจริง คือ พระ พวกทายกและสัปปุรุษ **การสร้างลักษณะอุปนิสัยตัวละคร** โดยเฉพาะตัวละครเอกคือพระเปียมีลักษณะสมจริงผู้อ่านสามารถเห็นอุปนิสัย อารมณ์และพฤติกรรมที่พระเปียแสดงออกได้อย่างชัดเจน **ฉาก** กำหนดไว้แน่นอน คือ ศาลาการเปรียญวัดระฆัง ส่วน**การดำเนินเรื่อง**ใช้บุรุษที่ ๑

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

เป็นผู้เล่าเหตุการณ์มีอารัมภกให้รู้ว่าต่อไปนี้จะเป็นเรื่องที่เกิดมานานแล้ว และจะนำมาเล่าให้ฟังให้อ่านกันบ**ทสนทนา** ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ และ ๒ แต่ยังไม่วางรูปแบบให้แยกออกมาจากบทบรรยายให้เห็นชัดเจ และไม่มีเครื่องหมายอัญญประกาศกำกับ ถึงกระนั้นก็ตามก็นับได้ว่าเรื่องพระเปียให้ทานธรรม" มีลักษณะต่าง ๆ ของเรื่องสั้นอย่างชัดเจนและสมจริงเป็นเรื่องแรก

ส่วนเรื่อง "สนุกนึก" พระนิพนธ์กรมหลวงพิชิตปรีชากร ที่ลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณ--วิเศษเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๗ ซึ่งแต่เดิมเคยถือกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแต่งเรื่องสั้นไทยนั้นปัจจุบันกลับมีผู้แสดงความคิดโต้แย้งว่า เรื่องสนุกนึกน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการแต่งนวนิยายไทยมากกว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแต่งเรื่องสั้นไทยทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาดูจากเนื้อเรื่องแล้วจะพบว่าเรื่องสนุกนึกน่าจะยังไม่จบลงอย่างสมบูรณ์ บทสนทนาของตัวละครจึงมีลักษณะขาดหายไปเฉย ๆและแก่นของเรื่องไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน นอกจากนี้หากพิจารณาดูเจตนาของผู้แต่งจากข้อความที่ได้บ่งบอกไว้ในตอนท้ายของเรื่องว่า "เรื่องนี้จะยังมีต่อไป" ก็ย่อมจะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงเจตนาของผู้แต่งในอันที่จะแต่งต่อไปด้วย แต่การที่ผู้แต่งเรื่องสนุกนึกไม่ได้แต่งเรื่องต่อให้จบตามความตั้งใจเดิมนั้น ต่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเกิดเหตุการณ์วุ่นวายขึ้นในภายหลังก็ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเรื่องสนุกนึกมีลักษณะเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วของตะวันตก ซึ่งเป็นของใหม่สำหรับคนไทยสมัยนั้นผู้อ่านส่วนใหญ่จึงพากันเข้าใจว่า เรื่องราวที่กรมหลวงพิชิตปรีชากรสมมุติขึ้นเป็นเนื้อเรื่อง คือเรื่องที่เล่าถึงภิกษุวัดบวรนิเวศ ๔ รูปสนทนากันอย่างสนุกสนานถึงเรื่องลาสิกขาบทออกไปเป็นฆราวาส โดยพระบางรูปคิดจะสึกไปรับราชการ บางรูปคิดจะสึกไปประกอบอาชีพค้าขาย และบางรูปคิดจะสึกไปมีครอบครัว นั้นเป็นเรื่องจริงจึงพากันวิพากษ์วิจารณ์ไปต่าง ๆ ทำให้สมเด็จ-พระมหาสมณเจ้ากรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ซึ่งทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศในขณะนั้นทรงน้อยพระทัยมาก ด้วยสำคัญคิดว่ากรมหลวงพิชิตปรีชากรแต่งหนังสือประจานให้ร้ายวัดบวรนิเวศเมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงร้อนพระทัยและตำหนิติโทษกรม-หลวงพิชิตปรีชาร แต่เมื่อสมเด็จ ฯ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ทรงทราบก็กลับสงสารและถวายพระพรทูลขอพระราชทานโทษกรมหลวงพิชิตปรีชากร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงยอมยกโทษให้ และคงเป็นเพราะมีเหตุการณ์วุ่นวายดังกล่าวนี้เอง กรมหลวงพิชิตปรีชากรจึงไม่กล้านิพนธ์เรื่องสนุกนึกต่อไป ด้วยเหตุนี้ สุดารัตน์ เสรีวัฒน์ จึงมีความเห็นว่าเรื่องสนุกนึก น่าจะไม่ใช่เรื่องสั้นเรื่องแรกของไทย เพราะขาดแก่นเรื่องซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของเรื่องสั้น

อย่างไรก็ตาม แม้เรื่อง "สนุกนึก"จะมีลักษณะเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วแบบตะวันตกที่ยังไม่

จบลงอย่างสมบูรณ์ก็จริง แต่ความวุ่นวายต่าง ๆ ของเรื่องสนุกนึกก็มีผลทำให้วงการนักเขียนนักอ่านตื่นตัว และหันมาให้ความสนใจกับบันเทิงคดีร้อยแก้วแบบตะวันตกอย่างจริงจังมากขึ้น มีการแต่ง ก า รแปลเรื่องสั้นและนวนิยายตามแบบตะวันตกอย่างแพร่หลายในสมัยต่อมาโดยในระยะแรก ๆ ผู้เขียนนิยมใช้วิธีแปลจากภาษาต่างประเทศโดยตรง ส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส เช่น เรื่องเนติบัณฑิตย์ เรื่องสู้ด้วยกลีนยาพิศม์ เป็นต้น ต่อมาจึงใช้วิธีคิดแต่งเป็นเรื่องตามแบบแผนวรรณกรรมตะวันตกแต่ใช้ฉาก ตัวละคร สำนวนภาษาและเนื้อเรื่องเป็นไทย เช่น เรื่องรักพี่เสียดายน้อง เรื่องสามีเป็นโจร เรื่องเนื้อคู่หนังคู่ เรื่องจะเป็นท่านสืบเป็นต้น

กล่าวโดยสรุป เรื่องสั้นตามแบบตะวันตกที่นิยมแต่งกันในระหว่าง พ.ศ.๒๔๓๐ – ๒๔๗๑ ซึ่งถือว่าเป็นยุคแรกนั้น มีลักษณะต่างไปจากลักษณะของนิทานแบบเดิมของไทยดังนี้ คือ

ด้านรูปแบบ จะพบว่าในระหว่าง พ.ศ.๒๔๓๐-๒๔๓๗ ซึ่งเป็นช่วงแรกของยุคนี้นั้น เรื่องสั้นมีโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มีขนาดสั้น และมีลักษณะคล้ายนิทานมาก คือเป็นเรื่องเล่าสั้น ๆ นิยมขึ้นต้นเรื่องด้วยการอารัมภบทถึงสาเหตุของการเล่าเรื่องและหลังจากที่ได้เล่าเรื่องด้วยวิธีการพรรณนาความจบลงแล้ว ผู้เขียนมักแต่งโคลงสี่สุภาพจำนวน ๑—๔ บทเพื่อสรุปคติสอนใจหรือเพื่อย้ำใจความสำคัญของเรื่องไว้ในตอนท้ายของเรื่องอีกครั้ง กลวิธีการเล่าเรื่องใช้วิธีการพรรณนาหรือบรรยายความไปเรื่อย ๆ ยังไม่แยกบทสนทนาออกจากบทพรรณนาให้เห็นเด่นชัด เช่น ในเรื่อง ความโกรธของหญิงม่าย , ได้ทรัพย์ในดิน เป็นต้น แต่หลังจากพ. ศ. ๒๔๓๘ มาแล้ว จะพบว่ารูปแบบของเรื่องสั้นมีลักษณะเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด เช่นโครงเรื่องเริ่มมีลักษณะซับซ้อนเงื่อน ชวนให้อยากติดตามใคร่รู้และมีขนาดยาวขึ้น การเริ่มเรื่องไม่มีอารัมภบทอย่างในช่วงแรก แต่นิยมขึ้นต้นเรื่องด้วยวิธีการพรรณนาความที่เป็นตัวเรื่องหรือเริ่มด้วยบทสนทนาของตัวละคร แล้วจบเรื่องโดยไม่มีบทสรุปอย่างช่วงแรก นอกจากนี้ยังนิยมใช้เครื่องหมายอัญญ--ประกาศคร่อมข้อความที่เป็นคำพูดของตัวละคร เพื่อแยกบทสนทนาออกจากบทพรรณนาให้เห็นเด่นชัด เช่น เรื่องแว่นตา ของแม่ลัดดา เรื่องวางยาเมีย ของร.อ.ท.พล้อยพรปรีชาเป็นต้น

ด้านแนวคิด จะพบว่า เรื่องสั้นยุคนี้มิได้มุ่งให้คติสอนใจตามแบบนิทานอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่มุ่งใช้เป็นสื่อแสดงความคิดหรือทัศนะอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้แต่งไปยังผู้อ่าน ซึ่งรวมทั้งเป็นสื่อสะท้อนภาพและเสนอปัญหาสังคมด้วย เช่น เรื่องเกิดทันคู่สร้าง ของแม่ลองเรื่องแม่สื่อกระดาดของขุนบัญญัติวรวาท สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความรัก ส่วนเรื่องทำตามฝัน ของน.ม.ส.สะท้อนเชิงเสียดสีผู้ที่เชื่อถือในเรื่องความฝันและการทำนายฝันอย่างงมงาย เรื่องตายแล้วเกิดใหม่ของแม่อนงค์ แสดงแนวคิดที่ต่อต้านวิธีการคลุมถุงชนและเรื่องราคาแห่งสร้อยคอเพ็ชร

ของนายซิมสะท้อนภาพการแก้ปัญหาความจนของตัวละครด้วยการปล้นจี้ เป็นต้น นอกจากนี้ บางเรื่องจะนิยมสะท้อนแนวคิดตามความเชื่อเรื่องกรรมของพุทธศาสนา เช่น เรื่อง ทุกขะโตทุก-ขะฐาน ของขุนบัญญัติวรวาท เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เรื่องสั้นยุคนี้นิยมสะท้อนแนวคิดตามแนวจินตนิยม(**Romanticism**) และอุดมคตินิยม (**Idealism**) เป็นส่วนใหญ่

ด้านเนื้อเรื่อง พบว่ามีการสะท้อนเรื่องราวหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคมมากขึ้น เช่น เรื่องวางยาเมีย ของ ร.อ.ท. พล้อย พรปรีชา แสดงปัญหาการเลือกคู่ครองผิด เรื่องเกินคาดของ พ.เนตรรังษี สะท้อนให้เห็นสังคมที่มีการต้มตุ๋น และเรื่องตายยากตายเย็นตายง่ายตายดายของแสง ทอง สะท้อนปัญหาเรื่องความยากจน เป็นต้น

ด้านกลวิธีการแต่ง พบว่าผู้แต่งมีกลวิธีในการเสนอเรื่องพลิกแพลงมากขึ้นทั้งในด้านการขึ้นต้นเรื่อง การดำเนินเรื่องและการจบเรื่อง เช่น กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงใช้จดหมายเป็นตัวเดินเรื่องหรือขึ้นต้นจากจุดจบเช่นเรื่อง "กระโดดครั้งท้าย" หรือใช้บทพรรณนาเร้าอารมณ์ในเรื่อง"เลินเล่อ" และจบแบบหักมุมในเรื่อง "จับดำถลำแดง" เป็นต้น ส่วนวิธีการสร้างฉาก บรรยากาศและตัวละครมีลักษณะสมจริงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลวิธีเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร มีพัฒนาการที่เห็นได้ชัดมากที่สุดคือ เปลี่ยนจากใช้วิธีสร้างตัวละครสมมุติที่ไร้ชีวิตจิตใจมาใช้วิธีสร้างตัวละคร สมจริง ดูมีชีวิตจิตใจ เพราะตัวละครจะมีอุปนิสัยและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับปุถุชนทั่วไป

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๒ งานเขียนเรื่องสั้นของไทยจึงสามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวพ้นจากเรื่องที่มีลักษณะกึ่งนิทานไทย และกึ่งเรื่องสั้นฝรั่งมาเป็นเรื่องที่มีลักษณะเป็นไทยแท้ได้ โดยมีลักษณะทางโครงสร้างที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัด คือ**ทางรูปแบบ** จะเริ่มต้นเรื่องอย่างเร้าอารมณ์และจบลงในแบบพลิกความคาดหมาย ส่วนทาง **เนื้อหา** มักจะเป็นเรื่องที่บีบคั้นอารมณ์ผู้อ่านอย่างรุนแรงด้วยความรัก ความพยาบาท หรือไม่ก็เป็นเรื่องตลกขบขันที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะนักเขียนไทยในสมัยนี้นิยมเขียนเรื่องสั้นตามแนวการเขียนที่ได้แบบอย่างมาจากนักเขียนเรื่องสั้นชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะ โอ. เฮ็นรี่ และกีย์ เดอ โมปัสซังค์ กันมาก และพร้อมกันนี้ก็ยกย่องให้เรื่องสั้นที่มีลักษณะดังกล่าวนั้นเป็น "แบบฉบับ" ของการเขียนด้วย นักเขียนที่มีชื่อเสียงโด่งดังในช่วงเวลานี้ ได้แก่ศรีบูรพา(กุหลาบ สายประดิษฐ์) เรียมเอง (มาลัย ชูพินิจ) ยาขอบ (โชติ แพร่พันธุ์) ไม้เมืองเดิม (ก้าน พึ่งบุญ ณ อยุธยา) อ. อุดากร(อุดม อุดากร) อิศรา อมันตกุล มนัส จรรยงค์ ฯลฯ สภาพการณ์ดังกล่าวจึงมีผลทำให้เรื่องสั้นไทยในสมัยนี้มีโครงสร้างที่เป็น"แบบแผน" เหมือน ๆ กัน หรือที่เรียกกันในสมัยหลังว่าเป็น"**สูตรสำเร็จ**"ถึงกระนั้นก็

ตามงานเขียนเรื่องสั้นไทยก็ยังพัฒนาตนเองต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง จนกระทั่งมีพัฒนาการที่สังเกตเห็นได้ชัดอีก ๒ ช่วง คือช่วงแรก อยู่ในระหว่างพ. ศ. ๒๔๗๒-พ. ศ. ๒๕๐๐ และช่วงที่สองอยู่ในระหว่าง พ. ศ. ๒๕๐๑ ถึงปัจจุบัน

พัฒนาการของเรื่องสั้นที่เห็นได้ชัดในช่วงแรก ซึ่งตรงกับระยะเวลาระหว่างพ.ศ.๒๔๗๒-๒๕๐๐ นั้นได้แก่ พัฒนาการทางด้านศิลปะของการแต่ง และที่สำคัญคือ เริ่มมีเรื่องสั้นในแนวเรื่องอย่างใหม่ คือเรื่องสั้นประเภทเสนอข้อคิดและสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและการเมืองโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปีพ. ศ. ๒๔๗๕ นั้น มีผลทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวในหลักการของประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นเรื่องความเสมอภาคและเสรีภาพของคนในสังคมเป็นอันมากและพร้อมกันนี้ก็พยายามใช้สิทธิและเสรีภาพที่ตนได้รับอย่างเต็มที่ทั้งในด้านการพูดการอ่านการคิดและการเขียน ขณะเดียวกันสภาพเศรษฐกิจและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของสังคมสมัยนี้ก็เป็นตัวการสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้นักเขียนหันมาสนใจสังคม ด้วยการแสดงความคิดและสะท้อนปัญหาของสังคมมากขึ้นด้วย เช่น การเข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ ๒ การปฏิวัติวัฒนธรรมทางภาษาของรัฐบาลสมัยชาตินิยม การจัดตั้งวรรณคดีสมาคมในปีพ. ศ.๒๔๘๕ การปะทะทางความคิดระหว่างกลุ่ม “ศิลปะเพื่อศิลปะ”กับกลุ่ม “ศิลปะเพื่อประชาชน” และเกิดกบฏสันติภาพในปี พ. ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้นนักเขียนที่นิยมเขียนเรื่องประเภทเสนอข้อคิดและ สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสภาพของสังคม ได้แก่ ศรีบูรพา สด กูรมะโรหิต สุวัฒน์วรดิลก อิศรา อมันตกุล เสนีย์ เสาวพงศ์ อาจินต์ ปัญจพรรค์ เป็นต้น นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่าการ*ที่เรื่องสั้นหลังปี พ .ศ.๒๔๙๐ เป็นต้นมาเริ่มมีเป้าหมายในการเขียนเพื่อประเทืองปัญญาและสะท้อนปัญหาสังคมมากขึ้นนั้น เนื่องจากประการแรกแนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับการสนับสนุนจากพวกสำนักพิมพ์ เช่น สำนักพิมพ์ไทยพาณิชยการจำกัดของนายอารีย์ลีวีระมีนโยบายส่งเสริมการสร้างสรรค์วรรณกรรมตามแนวประชาชนทุกประเภท* จึงมีผู้เขียนเรื่องไปลง*กันเป็นอันมาก เป็นต้น ส่วนประการที่สอ งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดประกวดเรื่องสั้นในนิตยสารต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการเขียนเรื่องสั้นกันมากขึ้นและช่วยพัฒนางานเขียนให้มีคุณภาพสูงขึ้นโดยตรงแล้ว ยังส่งผลทางอ้อมด้วยการช่วยเป็นแหล่งเพาะ* นักเขียนหนุ่ม*สาวยุคนั้นให้มีชื่อเสียงในโอกาสต่อมาอีกด้วย เช่น การจัดประกวดเรื่องสั้นโบว์สีฟ้าของนิตยสาร “สยามสมัย” ในปี พ.ศ.๒๔๙๑ ที่ตัดสินให้เรื่อง ตึกกรอสส์ ของอ. อุดาการได้รับรางวัลชนะเลิศนั้น นับได้ว่ามีส่วนช่วยสร้างนักเขียนเรื่องสั้นคนอื่น ๆ ในระยะต่อมาด้วย นักเขียนดังกล่าวนี้*

ได้แก่ รัตนะ ยาวะประภาษ ปกรณ์ ปิ่นเฉลียวนล นิรันดร ประเสริฐพิจารณ์ โสภณ และแถม มหรรณพ เป็นต้น

ความคลี่คลายขยายตัวของเรื่องสั้นในช่วยระหว่าง พ.ศ.๒๔๗๒--๒๕๐๐ มีลักษณะสำคัญที่สังเกตได้ดังนี้ คือ

ด้านรูปแบบ เรื่องสั้นสมัยนี้ส่วนใหญ่นิยมการเขียนแบบยึดถือโครงเรื่องเป็นจุดสำคัญ โดยผูกเรื่องให้มีความขัดแย้งหรือปมปัญหาไว้ในตอนต้นเรื่อง แล้วจึงค่อย ๆ คลี่คลายปัญหาจนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง โครงเรื่องส่วนใหญ่แสดงปัญหาชีวิตของชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง โดยมีความรักเป็นแกนนำ แล้วดำเนินเรื่องไปตามเค้าโครงที่ก่อให้เกิดความสะเทือนใจ และนิยมปิดเรื่องแบบสร้างความประหลาดใจให้แก่คนอ่าน

ด้านแนวคิด แนวคิดหรือแก่นของเรื่องส่วนมากยังมีลักษณะเหมือนเรื่องสั้นในยุคแรก ๆ คือ นิยมสะท้อนแนวคิดตามแนวจินตนิยม **(Romanticism)** และแนวอุดมคตินิยม**(Idealism)** แต่หลังจากปี พ. ศ.๒๔๘๕ เป็นต้นมาแล้ว แนวคิดแบบสัจนิยม **(Realism)**เริ่มมีปรากฏมากขึ้น นอกจากนี้ ก็มีการนำหลักปรัชญาของตะวันตกแนวอื่น ๆ มาใช้กันด้วย เช่น แนวคิดแบบธรรมชาตินิยม **(Naturalism)** ในเรื่องตึกกรอสส์ ของอ. อุดากร และสัญลักษณ์นิยม**(Symbolism)** เช่น เรื่องเสาชิงช้า ของส. ธรรมยศ

ด้านเนื้อเรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมส่วนตัวของชนชั้นสูงและชนชั้นกลางในสังคม เช่น เรื่องความรัก ความพยาบาท ความมีน้ำใจ หรือ เรื่องปัญหาครอบครัว ตัวอย่างเรื่องสั้นที่มีเนื้อหาดังกล่าวได้แก่ เรื่อง ดรรชนีนาง ของอิงอร เรื่องท่อนแขนนางรำ, ซาเก๊าะของมนัส จรรยงค์ เรื่องคนรักของนภาจรี ของเรียมเอง เป็นต้น แต่หลังจากปีพ.ศ.๒๔๘๕ เป็นต้นมาแล้ว เนื้อหาของเรื่องสั้นก็เริ่มขยายวงกว้างขึ้น นักเขียนพยายามสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมเศรษฐกิจ การเมือง อุดมคติและความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมทุกระดับชั้น ตัวอย่างเช่น เรื่องคำขานรับของศรีบูรพา น้ำตกของสด กูรมะโหิต เทพเจ้า ของสุวัฒน์ วรดิลก ประชาทัณฑ์ ของสันต์ เทวรักษ์และสัญชาตญาณมืด ของอ. อุดากร เป็นต้น

ด้านกลวิธีการแต่ง เรื่องสั้นในยุคนี้แสดงถึงพัฒนาทางด้านกลวิธีการแต่งอย่างเด่นชัดทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเรื่อง การปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การสร้างตัวละครหรือบทสนทนา

สำหรับพัฒนาการของเรื่องสั้นที่เห็นได้ชัดในช่วงต่อมา ซึ่งตรงกับระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๑ ถึงปัจจุบัน ได้แก่ พัฒนาการทางรูปแบบและเนื้อหา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ รูปแบบและเนื้อหาของเรื่องสั้นได้คลี่คลายไปในแนวใหม่คือทางด้านรูปแบบไม่ได้ยึดกฎเกณฑ์

หรือ "สูตรสำเร็จ" ของโครงสร้างตามแบบเดิม แต่กลับให้อิสระในการวางรูปแบบตามสไตล์ของผู้แต่ง ส่วนเนื้อหามักแสดงกิจกรรมทางสังคมควบคู่ไปกับการแสดงสำนึกของผู้คนต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว และบรรยากาศของเรื่องมีท่าทีดุเดือดก้าวร้าวมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองก็ยังมีผลกระทบต่อวงวรรณกรรมอยู่เสมอ เราจึงพบว่าหลังเหตุการณ์ "วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖" แล้วงานเขียนเรื่องสั้นเพื่อชีวิตมีลักษณะที่เรียกว่ารุ่งเรืองมากที่สุดทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความมั่นใจในชัยชนะของประชาชนที่สามารถขจัดอำนาจเผด็จการไปได้ ทำให้นักเขียนกล้าแสดงออกอย่างเปิดเผย และค้นพบแนวทางการเขียนทั้งทางรูปแบบและเนื้อหาสำหรับตนเองมากขึ้น ขณะเดียวกัน ก็มีจิตสำนึกว่า ตนควรมีหน้าที่ "ชี้นำ"แนวทางที่ดีให้แก่ประชาชนผู้อ่านด้วยการเสนอรูปแบบที่เรียบง่าย รูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมเพื่อชีวิตในช่วงนี้จึงมีลักษณะผสม-ผสานกลมกลืนกัน ขณะเดียวกันก็มีเนื้อหาที่พัฒนาไปไกลถึงขั้นเจาะลึกลงไปถึงปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆทั้งปัญหาสังคม ชนบทและปัญหาในเมือง พร้อมกันนี้นักเขียนก็หยิบยกปัญหาต่างๆดังกล่าวนี้ออกมา ตีแผ่และชี้นำให้ผู้อ่านได้เห็นต้นตอของปัญหาอย่างเด่นชัด เช่น ปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในชนบท ปัญหาการต่อสู้ของชาวนากับพวกนายทุนและอำนาจอันไม่เป็นธรรม ปัญหาชนชั้นกรรมาชีพ ปัญหาโสเภณี เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่วรรณกรรมเพื่อชีวิต เพื่อประชาชนเฟื่องฟูมาก แต่หลังจากมีการปฏิรูปการปกครองเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ และรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งมีนโยบายขวาจัดได้เข้ามาปกครองประเทศแล้ว วงวรรณกรรมเพื่อชีวิตของไทยก็กลับซบเซาลงไปอีก เพราะได้รับความกดดันจากรัฐบาลที่ห้ามเขียนหรือมีวรรณกรรมเพื่อชีวิตไว้ในครอบครองด้วยถือว่าเป็นวรรณกรรมต้องห้าม การชะงักงันของวรรณกรรมดังกล่าวนี้เป็นไปในราว ๑ ปี คือช่วงปลายปีพ. ศ.๒๕๑๙ ต่อต้นปี พ. ศ.๒๕๒๐ แต่หลังจากการรัฐประหารในวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ. ศ.๒๕๒๐ เป็นต้นมาแล้ว วงวรรณกรรมก็เริ่มคึกคักขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเหตุการณ์บ้านเมืองคลี่คลายเข้าสู่สภาวะที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ การได้ประชาธิปไตยกลับมาแม้เพียงครึ่งหนึ่งก็มีผลทำให้ถนนของเรื่องสั้นราบเรียบขึ้นกว่าเดิม และแม้นักเขียนเรื่องสั้นบางคนจะหายหน้าเข้าป่าไปก็จริง แต่ก็มีนักเขียนหน้าใหม่เกิดขึ้นทดแทนอีกหลายคนเช่นกัน สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่ามีการตื่นตัวทั้งในวงการนักอ่านและนักเขียนเรื่องสั้นอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกัน การจัดประกวดเรื่องสั้นของสถาบันต่าง ๆ เช่น การประกวดเรื่องนั้นของหนังสือพิมพ์ สตรีสาร สกุลไทย สมาคมภาษาและหนังสือ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย การคัดเลือกเรื่องสั้นลงในโลกหนังสือฉบับเรื่องสั้นและให้รางวัล"ช่อ

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

การะเกด" แก่เรื่องสั้นดีเด่น ซึ่งรวมทั้งการพิจารณาจัดพิมพ์ ๑๐ เรื่องสั้นสร้างสรรค์ของไทยในปี ๒๕๒๑เรื่องสั้นสร้างสรรค์ '๒๒ของกลุ่มวรรณกรรมพินิจและการคัดเลือกเรื่องสั้น เพื่อรับรางวัล "ซีไร้ท์" ฯลฯ นั้น ก็ล้วนแต่มีส่วนช่วยทำให้เรื่องสั้นไทยมีพัฒนาการที่กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นิตยสารและวารสารต่าง ๆ ยังได้ให้การสนับสนุนการเขียนเรื่องสั้นด้วยการกันเนื้อที่หน้ากระดาษสำหรับลงเรื่องสั้นไว้ด้วย ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เรื่องสั้นยุคปัจจุบันนี้ มีพัฒนาการทางด้านรูปแบบและเนื้อหาไปสู่แนวใหม่ พร้อม ๆกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย

ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ.๒๕๐๑ ถึงปัจจุบัน เรื่องสั้นของไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบและเนื้อหาไปในแนวใหม่ ดังนี้คือ

ด้านรูปแบบ รูปแบบของเรื่องสั้นในยุคนี้มีลักษณะที่สังเกตเห็นได้ชัดคือ ส่วนใหญ่จะไม่มีโครงเรื่อง แต่จะใช้ " สถานการณ์ " ของตัวละครมาเป็นจุดดำเนินเรื่อง การเริ่มเรื่องจึงไม่จำเป็นต้องเร้าความสนใจของผู้อ่านเช่นในแบบเดิม และการจบเรื่องไม่ยึดหลัก "หักมุม"เสมอไป เช่น เรื่องคนบนต้นไม้ ของนิคม รายยวา เป็นต้น

ด้านแนวคิด เรื่องสั้นในยุคนี้จะนิยมสะท้อนแนวคิดตามหลักปรัชญาของตะวันตกมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะแนวคิดอัตถิภาวะนิยม (**Existentialism**) ได้รับความนิยมมากที่สุด เช่น เรื่องบท--สนทนาทางโทรศัพท์ในค่ำคืนแห่งความว้าเหว่ ของวิทยากร เชียงกูล ลูกชายคนสุดท้อง ของศรีดาวเรือง

ด้านเนื้อเรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของสามัญชนที่ต้องต่อสู้กับชะตากรรมของตนเองอยู่ในสังคมสมัยใหม่ที่มีลักษณะเป็นสังคม"คนกินคน" สภาพดังกล่าวเช่นนี้มีผลทำให้เปลี่ยนภาพพจน์ของตัวเอกในเรื่องสั้นเนื้อหาเดิมที่เคยบอกว่า ต้องเก่งกล้าสามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ทะลุปรุโปร่ง กลายเป็นเนื้อหาใหม่ที่ตัวเอกมีลักษณะค้านหรือไม่ก็ขบถกับตนเอง ดังที่เรียกว่า **ANTIHERO** เช่น เรื่องชายผ้าเหลือง ของศรีดาวเรือง

ด้านกลวิธีการแต่ง กลวิธีการแต่งบางอย่างหวนกลับไปเขียนตามแบบของเดิมในอดีต เช่น ใช้วิธีการบรรยายบทสนทนาแทนการแยกบทสนทนาออกมาจากบทพรรณนา แล้วใช้ "เลขนอกเลขใน"กำกับเป็นต้น แต่ขณะเดียวกัน กลวิธีการแต่งบางอย่างก็มีพัฒนาการต่างไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด เช่น การดำเนินเรื่องมีกลวิธี "ย้อนกลับสู่อดีตและเดินทางไปสู่อนาคต" เพิ่มเข้ามาพร้อมกับกลวิธี "ย้อนกลับไปกลับมา" (**FLASHBACK**) นอกจากนี้ การบรรยาย การทำบท-สนทนา การแสดงความคิดของตัวละครมีลักษณะเป็นการดึงเอาจิตใต้สำนึกของตัวละครออกมาตีแผ่ทำนอง "เปิดเผยตัวเอง"(**SELF-REVELATION**) มากขึ้น โดยใช้วิธีการปล่อยให้ภาษาของ

จิตใต้สำนึกพรั่งพรูออกมาในลักษณะที่เรียกว่าเป็น "กระแสสำนึก" (STREAM OF CONSCIOUSNESS) หรือออกมาในลักษณะของ MONOLOGUE คือตัวละครพูดกับตัวเองเป็นต้น เช่น เรื่องความในใจของกระดูกจระเข้ ของวัฒน์ วรรลยางกูร เรื่อง ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย ของวิทยากร เชียงกูล ฯลฯ

ในยุคปัจจุบันนี้ แม้เราจะพบว่าเรื่องสั้นที่ครองตลาดหนังสือปัจจุบันมักเป็นเรื่องสั้นเพื่อชีวิตที่นักเขียนหน้าใหม่ ซึ่งมาจากกลุ่มสังคมและอาชีพต่าง ๆ ช่วยกันสร้างสรรค์ขึ้นมาก็จริง แต่ก็มิได้หมายความว่า เรื่องสั้นเพื่อความบันเทิงประเภทรักหวือหวาของ ช่อลัดดา, ศุภักษร,มัสยา ฯลฯ เรื่องชวนหัวประเภทหยิกแกมหยอก ของ ไมตรีลิมปิชาติ, มนันยา, สิทธิไชย ซึ่งรวมทั้งเรื่องสั้นที่ให้ความเพลิดเพลินด้วยอารมณ์อันละเมียดละไมและสำนวนภาษาที่ประณีตสละสลวยของผู้เขียน เช่น งานเขียนของ จันทรรำไพ สิริมา อภิจาริน, ไพโรจน์ สาลีรัตน์ , นน รัตนคุปต์จะไม่ติดอยู่ในความนิยมของผู้อ่านเสียเลยทีเดียว ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้เขียนและผู้อ่านเรื่องสั้นแนวเพื่อชีวิตนั้นแท้จริงมีอยู่เพียงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่จำนวนข้างมากของผู้อ่านหนังสือออกทั้งประเทศ นอกจากนี้สภาพชีวิตประจำวันที่เร่งร้อนรีบรุดก็มีส่วนส่งเสริมให้คนเราปรารถนาจะได้รับความสุขสงบมากขึ้นด้วย เพราะยิ่งคนเรามองเห็นความไม่มั่นคงปลอดภัยมากเท่าใด ก็ยิ่งใฝ่หาการผ่อนคลายความตึงเครียด และหาทางหลีกหนีจากความเป็นจริงในชีวิตมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าวเราจึงพบว่าบรรยากาศการเขียน และอ่านเรื่องสั้นไทยดำเนินไปอย่างคึกคักและมีครบทุกรสอยู่เสมอ

๒. ลักษณะของเรื่องสั้นไทย

การเขียนเรื่องสั้นของไทยมีพัฒนาการมาจากการแต่งนิยาย นิทานของไทยแต่เดิมประกอบกับการรับอิทธิพลทางแบบอย่างการเขียนมาจากนักเขียนชาวตะวันตก เช่น โอ. เฮ็นรี่และกีย์ เดอโมปัสซังค์ ทำให้เกิดเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีร้อยแก้วอย่างใหม่ของไทยขึ้นในราวปี พ. ศ.๒๔๗๒ และนิยมเขียนกันอย่างแพร่หลายในช่วงเวลาระหว่างพ. ศ. ๒๔๗๒-๒๕๑๖ เรื่องสั้นในระยะแรกนี้ มีลักษณะสำคัญที่พอจะสังเกตเห็นได้ชัดคือ

๑. ความยาว เรื่องสั้นมักมีความยาวพอประมาณโดยทั่วไปนิยมกำหนดความยาวของเรื่อสั้นจากเวลาที่อ่าน คือ ภายในระยะเวลา ๕-๕๐ นาที หรือจากจำนวนคำประมาณ ๒,๐๐๐ — ๑๒,๐๐๐ คำ

๒. โครงเรื่อง (plot) เรื่องสั้นควรมีโครงเรื่องเดียว และเป็นโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องความยาว โครงเรื่องที่ดีควรประกอบด้วยข้อขัดแย้ง (conflict) อุปสรรค (obstacles) และการต่อสู้ (struggle)

๓. แก่นเรื่องหรือแนวคิด (theme) เรื่องสั้นมุ่งเสนอแนวคิดหรือแก่นของเรื่องแต่เพียงข้อเดียว

๔. ตัวละคร (character) เรื่องสั้นมีตัวละครน้อย โดยเฉพาะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญหรือเป็นตัวละครเอก มักมีเพียง ๒--๓ ตัว เท่านั้น

๕ .บทสนทนา(dialogue) เรื่องสั้นควรมีบทสนทนาที่ใช้ภาษาได้สมจริงสอดคล้องกับตัวละครและสภาพแวดล้อม

๖. ฉาก (setting) และบรรยากาศ (Atmosphere) ฉากและบรรยากาศ ควรมีความสัมพันธ์กันและควรสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและที่สำคัญที่สุดคือต้องสมจริง

๗. ตอนจบของเรื่อง (ending) เรื่องสั้นอาจมีจุดจบแบบธรรมดา (satisfying ending) คือจุดจบเรื่องเป็นไปตามความคาดหมายของผู้อ่าน หรือมีจุดจบเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย (twist ending) คือจุดจบของเรื่องมิได้เป็นไปตามที่ผู้อ่านคาดหมายไว้ตลอดเวลาที่อ่านเรื่องสั้นนั้นตั้งแต่ต้นมาก็ได้

๘. ความแน่น เรื่องสั้นควรมีความแน่นพอดี หมายถึงต้องมีกลวิธีการทำบทสนทนา การพรรณนาฉาก บรรยากาศและตัวละครให้กระชับรัดกุมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด แต่หลังจากปี พ. ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมาแล้วเรื่องสั้นของไทยเริ่มมีพัฒนาการที่คลี่คลายขยายตัวไปจากเดิมมากทั้งในด้านรูปแบบ แนวคิด เนื้อหา และกลวิธีการแต่ง พอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ในด้านรูปแบบ รูปแบบของการเขียนเรื่องสั้นมีวิวัฒนาการเป็น ๒ ลักษณะ ที่เห็นได้ชัด คือ

๑.๑ ใช้ "เหตุการณ์" เป็นหลัก ทำให้มีลักษณะโครงเรื่องแบบฉบับกล่าวคือ ผู้เขียนจะเริ่มต้นด้วยการเสนอปมปัญหาให้ผู้อ่านสงสัย แล้วใช้กลวิธีต่าง ๆ ดึงความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องโดยผู้เขียนจะขมวดปมหรือเขม็งเกลียวปัญหาให้เคร่งครัดขึ้น จนผู้อ่านแทบจะรู้สึกว่าหายใจไม่ออกหรือลืมหายใจ แล้วจึงค่อยคลายปมนี้ออกและจบเรื่องในแบบหักมุมหรือพลิกความคาดหมายเพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความประหลาดใจ สนเท่ห์ ตื่นเต้น พิศวง ฯลฯพร้อมกันนี้ก็เกิดความประทับใจและจดจำเรื่องนั้น ๆ เรื่องสั้นลักษณะนี้มักนิยมสร้างโครงเรื่องให้แปลก เหลือเชื่อ เกินความคาดหมาย แล้วดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนาที่คมคาย เช่นเรื่อง **"ซาเก๊าะ"** ของ มนัส จรรยงค์

เรื่อง**"ตาลยอดด้วน"** ของเรียมเอง เรื่อง **"สัญชาตญาณมืด"**ของ อ. อุดากร เป็นต้น การเขียนเรื่องสั้นแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากงานเขียนของนักเขียนตะวันตก เช่น กีย์ เดอ โมปัสซัง และ โอ.เฮ็นรี่นิยมเขียนกันมากในช่วงเวลาระหว่าง พ. ศ.๒๔๗๒--พ. ศ.๒๕๑๖ นักเขียนที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ได้แก่ ศรีบูรพา , ดอกไม้สด , ก. สุรางคนางค์ , มนัส จรรยงค์ , ยาขอบ , ไม้เมืองเดิม , เรียมเอง อิศรา , อมันตกุล เสนีย์ , เสาวพงศ์ อิงอร , สุวัฒน์ วรดิลก , วิลาส มณีวัต , นิตยา นาฎยสุนทร , อาจินต์ ปัญจพรรค์

๑.๒ ใช้ "ความคิด" หรือ "อารมณ์" เป็นหลัก เรื่องสั้นชนิดนี้มักดำเนินเรื่องด้วยการพรรณนาหรือบรรยายความคิด ความรู้สึกของผู้เขียนไปเรื่อย ๆ จนกว่าผู้เขียนจะรู้สึกว่าความรู้สึกนึกคิดทั้งปวงของเขาหลั่งไหลออกมาจนหมดสิ้นแล้วและพอแก่ความต้องการแล้ว เขาก็จะหยุดเขียน ลักษณะการเขียนเช่นนี้ทำให้เรื่องสั้นแนวใหม่บางเรื่องไม่มีตัวละครและบทสนทนาเลย มีแต่บทพรรณนาของผู้เขียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้เขียนเรื่องสั้นประเภทนี้มักจะมุ่งแสดงความคิดหรือสื่อความหมายและความรู้สึกของตนไปยังผู้อ่านมากกว่าจะมุ่งเสนอเรื่องราวหรือลำดับเหตุการณ์ในเรื่องให้ต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลต่อกันตั้งแต่ต้นจนจบ ตามลักษณะการวางรูปแบบของเรื่องสั้นแบบเดิม หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่านักเขียนเรื่องสั้นแนวใหม่นี้มักจะให้ความสนใจกับเนื้อหามากกว่ารูปแบบนั่นเอง เรื่องสั้นในแนวเรื่องแบบใหม่จึงมีรูปแบบการขึ้นต้นเรื่อง และจบเรื่องเป็นไปตามความพอใจของผู้เขียน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะไม่สอดคล้องกับความคิดของผู้อ่าน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีผลทำให้นักอ่านส่วนหนึ่งไม่สนใจอ่านเรื่องสั้นที่มีรูปแบบใหม่ เพราะอ่านแล้วบางคนก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องไร้สาระเนื่องจาก นักเขียนบางคนพรรณนาแต่อารมณ์ส่วนตัว จนทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนแอบอ่านบันทึกความในใจของใครสักคน ขณะเดียวกันผู้อ่านบางคนกลับมีความเห็นว่า "อ่านไม่รู้เรื่อง" เนื่องจากนักเขียนบางคนมีความรู้สึกลึกซึ้งซับซ้อนต่อสิ่งที่เขาพบเห็นในสังคมมากเกินไป จนผู้อ่านไม่สามารถติดตาม" ความรู้สึกหรือความคิดอันลึกซึ้ง " ของผู้เขียนได้ นอกจากนี้ ก็อาจเป็นเพราะว่านักเขียนเรื่องสั้นรุ่นใหม่บางคนไม่นิยมชี้นำทางออกหรือมีข้อสรุปให้ผู้อ่าน หากแต่นิยมทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบและแนวทางแก้ไขเอาเอง เป็นต้น

นักเขียนที่มีชื่อเสียงในการเขียนเรื่องสั้นตามแนวนี้ได้แก่ ไพบูลย์ สุวรรณกูฏ ในเรื่อง **"ส้มบ่อยดอกเหลือง"** นิคม รายยวา ในเรื่อง **"คนบนต้นไม้"** นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ ในเรื่อง**"คนสีเหลือง"** ภักดี ริมมากุลทรัพย์ ในเรื่อง **"มิติที่สี่ของบาป"** วิทยากร เชียงกูล ในเรื่อง **"ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย"** สุชาติ สวัสดิ์ศรี ในเรื่อง **"รถไฟเด็กเล่น"** ธงชัย สุรการ ในเรื่อง**"และน้ำนั้นย่อมชะตลิ่ง"** วิวัฒน์ รุจิทิมัมพร ในเรื่อง **"จำเลยมนุษยธรรม"** วัฒน์ วรรลยางกูรไรเรื่อง**"ความใน**

ใจของกระดูกจระเข้" อัศศิริ ธรรมโชติ ในเรื่อง **"ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง"**เป็นต้น

๒.ในด้านแนวคิด แนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม กล่าวคือ ในระยะที่สังคมไทยยังมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชและประชาชนที่มีการศึกษาสูงยังมีเป็นจำนวนน้อยนั้น เรื่องสั้นไทยส่วนใหญ่ในระยะแรกนี้มักมีแก่นเรื่องแสดงความรักบ้าง แสดงความเชื่อที่งมงายไร้สาระบ้าง หรือแสดงความเชื่อเรื่องกรรมตามหลักของศาสนาพุทธบ้าง ฯลฯ แต่หลังจากที่ไทยเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ และประชาชน ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงขึ้นและมีเศรษฐกิจดีขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลแล้ว แนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นของไทยก็เริ่มเปลี่ยนแนวจากการสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมาเป็นการสะท้อนเกี่ยวกับเรื่องส่วนรวมมากขึ้นเช่นการสะท้อนปัญหาสังคมหรือการแสดงผลกระทบของการเมืองที่มีต่อประชาชน เป็นต้น ในระยะต่อมาเมื่อสังคมไทยให้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น แนวคิดในเรื่องสั้นก็พัฒนาไปถึงขั้นปลุกเร้าความคิดของผู้คนให้รับรู้ปัญหาบ้านเมือง และชักชวนให้ร่วมมือร่วมใจกันต่อสู้เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่าเดิม แนวคิดดังกล่าวนี้จะเห็นได้ชัดจากเรื่อง **คนบนต้นไม้** ของ นิคม รายยวา เรื่อง ขุนทองเจ้าจะกลับเมื่อ...ฟ้าสางของอัศศิริ ธรรมโชติ เรื่อง ความในใจของ**กระดูกจระเข้** ของวัฒน์ วรรลยางกูร เรื่อง **นาน้ำฟ้า** ของ สถาพร ศรีสัจจัง เรื่อง **แก้วหยดเดียว** ของ ศรีดาวเรือง เรื่อง**บ้านเราอยู่ในนี้...ซอยเดียวกัน** ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ ฯลฯ

นอกจากนี้นักเขียนบางคนยังนิยมสะท้อนแนวคิดตามหลักปรัชญาของตะวันตกไว้ในเรื่องสั้นอีกด้วย เช่น ลาวคำหอม สะท้อนแนวคิดแบบธรรมชาตินิยม (Naturalism)ไว้ในเรื่อง **ฟ้าโปรด** อัศศิริ ธรรมโชติ สะท้อนแนวคิดแบบสัจนิยม (Realism) ไว้ในเรื่อง **เมื่อเย็นย่ำ ของวันอันร้าย** วิทยากร เชียงกูล สะท้อนแนวความคิดแบบอัตถิภาวะนิยม (Existentialism) ไว้ในเรื่อง **ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย** เป็นต้น

๓. **ในด้านเนื้อหา** เนื้อหาของเรื่องสั้นก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมอีกเช่นกัน กล่าวคือ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ. ศ.๒๔๗๕ แล้วเรื่องสั้นส่วนมากมีเนื้อหาแสดง "กิจกรรมทางสังคมและการเมือง" ซึ่งเป็นกิจกรรมส่วนรวมของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศมากกว่ามีเนื้อหาแสดง "กิจกรรมส่วนตัวของชนชั้นสูง" ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยในประเทศ เช่นเรื่องสั้นในชุด "ฟ้าบ่กั้น" ของ ลาวคำหอม เรื่องสั้นชุด "เฒ่า" ของมนัส จรรยงค์ เรื่องสั้นชุด "ขุนเดช" ของสุจิตต์ วงษ์เทศ เรื่องสั้นชุด "ขุนทอง...เจ้าจะกลับเมื่อฟ้าสาง" ของอัศศิริ ธรรมโชติ

เรื่องสั้นชุด "ก่อกองทราย" ของไพฑูรย์ ธัญญา และเรื่องสั้นชุด "อัญมณีแห่งชีวิต" ของอัญชัน เป็นต้น

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและความเสมอภาค ซึ่งเป็นอุดมการณ์สำคัญของ "คณะราษฎร์" นั้น นอกจากจะทำให้สตรีเกิดความคิดที่จะเรียกร้องสิทธิเสมอภาคในสังคมแล้ว ยังมีผลทำให้เนื้อหาของเรื่องสั้นมีการเปลี่ยนแนวจากเรื่องที่สะท้อนความรักแบบคลุมถุงชนมาเป็นเรื่องที่ให้เสรีภาพในการเลือกคู่ครองแก่สตรีเป็นอย่างมาก จนบางครั้งถึงกับกำหนดให้ฝ่ายหญิงเป็นฝ่าย "เกี้ยว" ผู้ชายก่อนก็มี เช่น เรื่อง "คนเมืองหลวง" ของไพโรจน์ สาลีรัตน์ เป็นต้น

๔. **ในด้านกลวิธีการเขียน** เรื่องสั้นแนวใหม่มีกลวิธีการเขียนที่พัฒนาไปจากเดิมหลายประการ เช่น

๑)กลวิธีการสร้างตัวละคร ตัวละครในเรื่องสั้นแนวใหม่จะมีลักษณะเปลี่ยนภาพพจน์ตัวละครเอกของเรื่องสั้นแนวเก่าจากที่เคยเป็นคนเก่งกล้า สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ทะลุปรุโปร่ง กลายเป็นภาพพจน์ตัวละครเอกที่มีลักษณะค้านหรือไม่ก็ขบถกับตนเอง หรือที่เรียกว่า Anti-hero ดังเช่น ตัวละครเอกในเรื่อง "ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย"ของวิทยากร เชียงกูลที่ค้นพบความเหลวไหลไร้สาระของการมีชีวิต จึงเลือกที่จะคิดฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดจากสะพานสูง แต่ขณะที่เขากำลังจะกระโดดลงมานั้น เขากลับพบว่าคนอื่น ๆ ที่เป็นบรรดา "ไทยมุง" อยู่ข้างล่างของสะพานกำลังใช้ความกระหายใคร่รู้ในชะตากรรมของตัวเขาเองเป็นเครื่องบังคับให้ตัวเขา "ต้องกระโดด"ลงมา ดังนั้นเพื่อให้คนอื่น ๆ ที่คิดเอาเปรียบต่อการตายของเขาได้พบกับความผิดหวัง "ตัวละครเอก"จึง "คิดขบถ" ต่อตัวเองและสังคม (คนที่มามุงดู)ด้วยการเลือกที่จะตัดสินใจ "ไม่ฆ่าตัวตาย" แทน เป็นต้น

ส่วนกลวิธีการเสนอตัวละครนั้น ผู้แต่งนิยมใช้วิธีการที่เรียกว่า Untitle-hero คือ ผู้แต่งจะไม่บอกให้ผู้อ่านทราบตั้งแต่ตอนต้นเรื่องว่าตัวละครเป็นใคร มาจากไหนและจะไปไหน แต่จะให้ผู้อ่านรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อติดตามอ่านว่าตัวละครกำลังจะทำอะไรที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เช่น "เรื่องคนบนต้นไม้" ของนิคม รายยวา เป็นต้น

๒) กลวิธีการดำเนินเรื่อง จะใช้กลวิธี"ย้อนกลับสู่อดีต" และ"เดินทางไปสู่อนาคต" เพิ่มเข้ามาพร้อมกับกลวิธี "ย้อนกลับไปกลับมา" (Flashback) เช่นเรื่องความในใจของกระดูกจระเข้ของวัฒน์ วรรลยางกูร

๓) กลวิธีการทำบทบรรยาย บทสนทนา การแสดงความคิดมีลักษณะดึงเอาจิตใต้สำนึกของตัวละครมาตีแผ่ ทำนอง "เปิดเผยตัวเอง" (Self-Revelation) มากขึ้น สิ่งที่"ถูกเอามาบรรยาย"

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com